

PPR nu og i fremtiden – set med forvaltningschefens briller!

v/ Per B. Christensen, formand for Børne- og Kulturchefforeningen og direktør i Næstved Kommune

Ændrede vilkår for PPR

PPR har i dag en central rolle på det kommunale børneområde, fordi PPR repræsenterer en række kompetencer, der er centrale for at udvikle området og for at sikre, at det sker i det tværfaglige arbejde og på tværs i organisationen.

Men børneområdet er under pres i disse år. Forældrenes forventninger til hvad kommunen kan magte er høje. Der stilles store krav til daginstitutioner, skoler og specialinstitutioner om udvikling, problemløsning og omstillingsparathed.

Lovgivningen på børneområdet ændres med stor hast, og kommunerne har i forbindelse med kommunalreformen påtaget sig nye opgaver og der kommer hele tiden flere til.

Bevægelsen går fra at tale om *børn med særlige behov* til at tale om *børn i udsatte positioner*. Det betyder, at vi i højere grad forstår ”vanskeligheder” som en konsekvens af de udviklings- og læringsbetingelser, som vi tilbyder børnene, ligesom vi skal finde løsninger/måder at håndtere vanskelighederne på i de relationer og den kontekst, som børnene er en del af. (jf. *Bekendtgørelser og vejledninger på området.*)

Samtidig ved vi, at der anvendes flere og flere ressourcer på sårbare børn i kommunerne og at et stigende antal børn henvises til vidtgående specialundervisning. Udgiften til specialundervisning er øget kraftigt i de sidste 20 år, og vi ved for lidt om effekten af specialundervisningen. Det er der behov for at få rettet op på, og der er behov for mere viden om, hvad der ligger bag stigningen både i udgifter og i antal.

Udviklingen er ikke holdbar, hverken i forhold til samfundsudviklingen eller i forhold til økonomien. Der er behov for nye løsninger og også her har PPR i fremtiden en vigtig rolle at spille. I den aktuelle debat om øget rummelighed i normalmiljøet forstået som daginstitutioner, skoler og klubber er det nødvendigt at understøtte en inklusionstankegang, så der fremover i højere grad spørges til, hvad skal der til for at rumme barnet i normalmiljøet, og det er nødvendigt at udvikle støttestrukturer, formidle viden og implementere metoder, der gør det muligt.

PPR er en vigtig vidensopsamler og -formidler i kommunerne. I de kommende år skal PPR styrke samarbejdet på tværs af kommunerne og efter min opfattelse indgå i partnerskaber med forskningsinstitutioner og videnscentre, som er tilknyttet de regionale professionshøjskoler og på socialministeriets område. PPR skal vide, hvad der foregår i egen kommune, hvilke specialtilbud kommunen har, og hvilke kompetencer de har, og PPR skal vide, hvilke specialtilbud der er i nabokommunerne og i regionen, som der kan etableres samarbejde med, hvis de tilbud kommunen selv råder over ikke er tilstrækkeligt specialiserede i forhold til at imødekomme behovene. I den udstrækning kommunen selv opbygger videnscentre med udgangspunkt i specialklasser eller specialskoler, er det igen afgørende at PPR er med, som sparringspartner og formidler.

Når det kommunale børneområde således ændres, fordrer det, at PPR også flytter sig. Jeg ved fra min dialog med PPR i min egen kommune og med PPR-cheferne på landsplan, at man er meget opmærksom på dette, og at man løbende omstiller sig. Det er til gengæld også tydeligt, at den opgave PPR står overfor er omfattende: I mange kommuner er der en stor udskiftning af psykologer, der er mange forskellige måder at bygge organisationen op på, og placeringen i den kommunale organisation varierer og er måske forskellig fra situationen før kommunesammenlægningen. Det kalder på ledelse og tydelighed, hvis det skal undgås at den enkelte psykolog bliver selvledende. Ændringen i opgaveindholdet og stigningen i opgavemængden i kølvandet på kommunalreformen må ikke skygge for behovet for en overordnet afklaring og tydelighed i forhold til målene.

Børne- og Kulturchefforeningen (BKF) har tidligere givet sine bud på en række handlemuligheder på området. De kan læses i debatoplægget ”Specialundervisning på ny”, der blev udgivet i juni 2008. Oplægget kan læses i sin helhed på BKF’s hjemmeside: www.bkchefer.dk. Jeg vil i det følgende henviser til dette oplæg.

Ledelse og metodeudvikling

Ledelsen af PPR udgør et vigtigt omdrejningspunkt i PPR’s udvikling og omstilling. BKF har i sit notat især ønsket at sætte fokus på nødvendigheden af ledelse og metodeudvikling på området.

- Der kan i den forbindelse rejses flere relevante spørgsmål: Hvordan fungerer det tværfaglige samarbejde mellem kommunens forskellige faggrupper?
- Arbejdes der ud fra fælles mål og holdninger til sårbare børn og unge?
- Hvad dur og hvad dur ikke?
- Hvad skal fremmes og hvad skal droppes? Hvad betyder det, når man formulerer at PPR skal være en forandringsaktør og hvordan kan PPR’s indsats i højere grad gå i retning af det konsultative og en indsats for, at kommunerne har en mere inkluderende praksis.

Disse spørgsmål finder BKF afgørende at få diskuteret og taget stilling til i den enkelte kommune, hvis det skal lykkes at ændre mønstret i det stigende antal henvisninger af børn til særlige foranstaltninger.

Kvalitetsudvikling og fremtidig opgavekrav

I forbindelse med diskussionerne om metodeudviklingen påpeger BKF betydningen af, at der i de enkelte kommuner foretages et servicetjek af PPR.

- Anvender vi i de enkelte kommuner vores psykologer og øvrige medarbejdere ved PPR på den mest hensigtsmæssige måde?
- Får vi mest muligt for ressourcerne inden for det specielle område, der både dækker specialundervisningen og de sociale foranstaltninger?
- Er der i PPR den tilstrækkelige faglige ballast til at møde de nye opgaver, som handler om fastholdelse af flest mulige børn i normalmiljøet?
- Hvilke nye kompetencer og medarbejdergrupper er der behov for at få tilført PPR i de kommende år?
- Og hvilken personaleudvikling og efter- og videreuddannelse er nødvendig på PPR-området?

BKF mener, der skal iværksættes systematiske udviklingsprojekter på skoler og i dagtilbud i samarbejde med forskningsmedarbejdere, og at der skal ske en evaluering af nogle af de kendte metoder for at afdække deres muligheder og begrænsninger samt fordele og ulemper.

Kommunerne skal desuden vurdere deres metodeberedskab på området (konsulenter, familieklasser, støttestrukturer, samspil med ungdomsuddannelser, videnscentre m.v.) og foretage et kvalitetstjek af egne tilbud både med hensyn til organisering og indhold. Væsentlige spørgsmål er: Har kommunen de relevante tilbud, der er behov for? Er der formuleret mål? Bliver der fulgt op på målene? Sker der en kontinuerlig metodeudvikling? Fungerer samspillet og videndelingen mellem områderne og i forhold til andre kommuner?

Diagnose = udskillelse?

I de seneste år har der været en udpræget tendens til, at diagnoser bruges til udskillelse af børn i specielle tilbud eller undervisningsenheder.

BKF ser det som en nødvendig udvikling, at diagnoser eller grundige afdækninger er grundlaget for, at der kan ydes barnet den rette pædagogik i normalmiljøet. Denne udvikling er PPR en væsentlig del af. Efterfølgende er det PPR's opgave at være rådgivende og støttende over for de lærere og pædagoger, der arbejder med børnene.

I denne sammenhæng bør der fokuseres på, hvordan PPR's rådgivende funktion i forhold til normalmiljøet kan udbygges, og hvordan man via støttestrukturer, efter- og videreuddannelse, rådgivning m.m. kan sikre, at der bliver mulighed for en meningsfuld inklusion af børn i særlige vanskeligheder. Samtidig skal det kommunale samarbejde omkring de sårbare børn koordineres bedre på tværs af sektorer og politiske fagudvalg.

Det kommunale ansvar for sårbare børn og unge

PPR er en del af den kommunale organisation. Det er derfor vigtigt, at de mål og indsatsområder, der er på børne- og ungeområdet også indgår som en overordnet del af PPR's arbejde.

Det gælder også de økonomiske rammer og styringsmekanismer, som er nødvendige for at fremme udviklingen af inklusion. De dyre kroner til specialforanstaltninger skal i stigende grad omlægges til kroner, der styrker normalområdet og hermed forholdene for alle børn og unge i kommunen, men uden at det sker på bekostning af meningsfulde tilbud til de sårbare børn og unge.

Der skal arbejdes på, at den samlede sum af ressourcer omkring et sårbart barn kan anvendes på den mest hensigtsmæssige måde. For at ændre udviklingen og knække kurverne på de specielle foranstaltninger er der brug for alle gode kræfter på samme måde som der er brug for fælles indsats ud fra de kommunalt fastsatte mål. Kvalitetstjek af PPR er et af skridtene til at sætte yderligere fokus på området.

PPR's organisering og kompetencer

PPR skal som følge af ovennævnte kunne arbejde både på

- individ-
- gruppe-
- og organisationsniveau

De væsentligste opgaver bliver:

- casehåndtering (sagsbehandling)
- formidling
- metodeudvikling
- organisationsudvikling og
- samarbejde med forskning

For at løse de komplekse opgaver, skal PPR fortsat være tværfagligt sammensat. Ud over de faggrupper, som på nuværende tidspunkt er repræsenteret i PPR, er der imidlertid brug for at tænke nyt og få nye professioner ind i organisationen, f.eks. fagpersoner, som har kompetencer i forhold til gruppe- og organisationsudvikling og udvikling af metoder, som er forskningsbaserede, og som virker i praksis.

Som tidligere anført bliver der behov for nye kompetencer og medarbejderprofiler i PPR i de kommende år.

Fælles for medarbejdere og ledere på området er, at de skal have evnen til:

- at udvikle egen faglighed
- at arbejde tværfagligt
- at se, hvornår egne kompetencer hører op og andres begynder

- at se nye trends og tendenser på børneområdet
- at lede under foranderlige vilkår
- igangsætning, innovation og udvikling
- at analysere
- at formulere vision og strategier
- at udvikle sig selv
- at træffe beslutninger
- at formidle PPR's viden, værdier og holdninger
- at etablere netværk
- at kommunikere

Det kan virke ambitiøst, men det er helt nødvendige kompetencer.

Navneskifte?

Når opgaven ændrer sig, bør PPR (Pædagogisk-Psykologisk Rådgivning) vel også ændre navn?

Et godt bud kunne være noget med Videncenter / Kompetencecenter for f.eks. social og pædagogisk inklusion.

BKF bidrager gerne til den videre diskussion af PPR's opgaver og udvikling.

Kilder : Specialundervisning på ny, Børne- og Kulturchefforeningen, juni 2008, www.bkchefer.dk
Giv PPR et kvalitetscheck, Børne- og Kulturchefforeningen, 2003, www.bkchefer.dk